

УПУТСТВО
за лица која желе да поднесу представку
ЕВРОПСКОМ СУДУ ЗА ЉУДСКА ПРАВА

I. КОЈЕ ПРЕДМЕТЕ СУД МОЖЕ ДА РАЗМАТРА?

1. Европски суд за људска права је међународна институција која, **под одређеним условима**, може да разматра жалбе лица која тврде да су њихова људска права, загарантована Европском конвенцијом о људским правима, повређена. Ова Конвенција је међународни уговор којим се велики број европских земаља обавезао да ће осигурати **одређена основна људска права**. Загарантована права су наведена како у самој Конвенцији тако и у протоколима бр. 1, 4, 6, 7, 12 и 13, које су пак прихватиле само неке од земаља потписница Конвенције. У прилогу ћете наћи текстове Конвенције и протокола, са одговарајућим резервама, које би требало да пажљиво прочитате.

2. Уколико сматрате да сте Ви **лично и непосредно били жртва** кршења једног или више од ових основних људских права од стране једне од држава уговорница, можете уложити жалбу овоме Суду.

3. Суд може разматрати само жалбе које се односе на повреду једног или више **права загарантованих Конвенцијом и протоколима**. Он није суд наредне инстанце у односу на домаће судове, не може укинути или преиначити одлуке тих судова, нити се директно умешати у Ваше име у рад органа на који се жалите.

4. Суд може да разматра само жалбе против држава које су ратификовале Конвенцију или одређени протокол, те жалбе које се односе на **догађаје који су се десили након датума ратификације**. Поменути датум, при том, разликује се у зависности од тога на коју се државу жалба односи те да ли се иста тиче права загарантованог Конвенцијом или пак једним од протокола.

5. Суду се можете жалити само у **стварима које су у надлежности јавних органа власти** (законодавне, управне, судске, итд.) једне од држава уговорница. **Суд не може разматрати жалбе против физичких лица или приватних организација.**

6. У смислу члана 35 став 1 Конвенције, Суд може разматрати представку **тек након што су сви домаћи правни лекови исцрпљени и пре истека рока од шест месеци од доношења коначне одлуке**. Суд неће моћи да разматра представке које не задовољавају ове услове прихватљивости.

7. Стога је неопходно да, пре него што се обратите Суду, исцрпите **све правне лекове** у датој држави који би могли исправити ситуацију на коју се жалите. Уколико то не учините, морате доказати да такви лекови не би били ефикасни. Другим речима, потребно је да се прво обратите домаћим судовима, укључујући и надлежном суду највише инстанце, те да тамо изложите, барем у суштини, све жалбене наводе на које ћете се потом позвати пред овим Судом.

8. Када користите одговарајуће правне лекове, **морате поштовати сва правила поступка пред домаћим органима**, укључујући и рокове. Уколико је, на пример, Ваша жалба одбијена јер сте је поднели прекасно, или погрешном суду, или нисте поштовали прописани поступак, овај Суд неће моћи да разматра Ваш случај.

9. Уколико се, међутим, Ваша жалба односи на судску одлуку којом се изриче осуда или казна, није потребно да уложите захтев за понављање поступка након што се прошли кроз уобичајену жалбену процедуру. Такође не морате користити правне лекове који не утичу на исход спора, нити тражити амнестију или помиловање. Петиције упућене парламенту, премијеру или председнику државе, министрима или омбудсману, се такође не сматрају правним лековима који се морају искористити.

10. Представку овоме Суду морате поднети у року од **шест месеци** од одлуке највишег надлежног домаћег суда или другог државног органа. Поменути рок почиње да тече од дана када је Вама или Вашем адвокату уручена коначна судска одлука донета у редовном поступку а не од датума када је одбијен Ваш захтев за понављање поступка, Ваша петиција за амнестију или помиловање, или било која друга молба која не утиче на исход спора, уколико сте је поднели.

11. Период од шест месеци престаје да тече када Суд прими Ваш **први поднесак** у којем, макар и у сажетом облику, јасно наводите суштину својих захтева као и пријемом попуњеног обрасца саме представке. Поднесак којим само захтевате информације од стране Суда неће утицати на протек поменутог рока.

12. Молимо Вас да имате у виду да **више од 90% представки које Суд разматра** бивају проглашене неприхватљивим зато што не испуњавају један или више од горенаведених услова.

II. КАКО ПОДНЕТИ ПРЕДСТАВКУ СУДУ

13. **Службени језици** Суда су енглески и француски, али се Суду можете обратити, уколико Вам је то једноставније, и на било којем од службених језика држава уговорница.

14. Представка Суду се подноси искључиво поштом (никако телефоном). Уколико шаљете представку електронском поштом или факсом, морате је потврдити и редовном поштом. Нема потребе да и лично долазите у Стразбур ради усменог изношења свог случаја.

15. Сва писмена која се односе на Вашу жалбу шаљите на следећу адресу:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX

Молимо Вас да не спајате нити увезујете лепљивом траком, као ни на било који други начин, поднеске или документе које шаљете Суду. Странице означите одговарајућим редним бројевима.

16. По пријему Вашег првог писма или попуњеног обрасца представке, Секретаријат Суда ће Вас обавестити да је **Вашем предмету додељен одређени број, на који ћете се потом морати позивати у свим својим будућим обраћањима**. Суд може и накнадно тражити од Вас да доставите одређене документе, информације или детаље везано за Ваше жалбене наводе. С друге стране, Секретаријат Суда Вам не може дати податке о законима државе против које се жалите као ни правне савете о примени и тумачењу домаћих закона.

17. У Вашем је интересу да **будете ажурни у својој преписци са овим Судом**. Уколико не будете поштовали задате рокове или не будете одговарали на дописе, Суд може закључити да не желите да се Ваш предмет даље разматра. Уколико не одговорите на било који допис Суда у року од годину дана од дана када Вам га је Суд послао, Ваш предмет ће бити уништен.

18. Уколико сматрате да се Ваша жалба односи на једно од права загарантованих Конвенцијом или протоколима, те да сте задовољили горенаведене услове, **пажљиво и читко попуните образац представке и вратити га најкасније у року од шест недеља.**

19. У складу са правилом 47 Пословника Суда, **неопходно је да у својој представи:**

(а) **укратко изложите чињенице**, на које желите да се жалите те природу Ваших жалбених навода;

(б) наведете за која **права, загарантована Конвенцијом**, сматрате да су повређена;

(ц) наведете **правне лекове које сте користили**;

(д) набројите све **званичне одлуке** донете у Вашем случају, наводећи датум те кратак садржај сваке, као и називе судова или других органа који су те одлуке донели. Потребно је да приложите копије тих одлука. (Документи Вам неће бити враћени, тако да је у Вашем интересу да **шаљете само фотокопије а не оригинале.**)

20. У складу са правилом 45 Правилника Суда, образац представке мора бити **потписан** од стране подносиоца представке или пак од стране његовог пуномоћника (уколико је исти ангажован).

21. Уколико желите да Ваш идентитет не буде доступан јавности, морате то посебно захтевати, те навести разлоге за ово одступање од општег правила да су информације о поступцима пред Судом доступне јавности. Суд може да одобри **анонимност** само у изузетним и оправданим случајевима.

22. Уколико желите да **адвокат или друго овлашћено лице** поднесе представку Суду у Ваше име, морате уз представку доставити и пуномоћје којим то лице овлашћујете да Вас заступа. Пуномоћник правног лица (предузећа, удружења, и сл.) или групе лица мора доставити доказ да је овлашћен да заступа дотично правно лице или групу. Приликом подношења представке Суду није неопходно да Ваш пуномоћник, уколико га имате, буде правник. Међутим, у каснијем току поступка, пуномоћник подносиоца представке (у одсуству посебне сагласности) мора бити адвокат који има дозволу да се бави адвокатуром на територији једне од држава уговорница, те макар пасивно знање једног од два службеног језика Суда (енглески и француски).

23. Суд не додељује **новчану помоћ на име трошкове адвокатских услуга** насталих услед сачињавања саме представке. У каснијем току поступка – након што Суд евентуално одлучи да достави Ваш предмет дотичној држави на изјашњење – можете стећи право на новчану помоћ уколико сами немате довољно средстава да платите трошкове адвокатских услуга и уколико Суд сматра да је исплата те помоћи неопходна за правилно вођење поступка.

24. Ваш предмет ће се разматрати **бесплатно**. С обзиром да се у почетној фази поступак одвија у писаној форми, нема сврхе да лично долазите у просторије Суда. Секретаријат Суда ће Вас обавестити о свакој одлуци Суда.

Државе	Конвенција CETS 005	Протокол бр. 1 CETS 009	Протокол бр. 4 CETS 046	Протокол бр. 6 CETS 114	Протокол бр. 7 CETS 117	Протокол бр. 12 CETS 177	Протокол бр. 13 CETS 187
Албанија	02/10/96	02/10/96	02/10/96	01/10/00	01/01/97	01/04/05	
Андора	22/01/96			01/02/96			01/07/03
Арменија	26/04/02	26/04/02	26/04/02	01/10/03	01/07/02	01/04/05	
Аустрија	03/09/58	03/09/58	18/09/69	01/03/85	01/11/88		01/05/04
Азербејџан	15/04/02	15/04/02	15/04/02	01/05/02	01/07/02		
Белгија	14/06/55	14/06/55	21/09/70	01/01/99			01/10/03
Босна и Херцеговина	12/07/02	12/07/02	12/07/02	01/08/02	01/10/02	01/04/05	01/11/03
Бугарска	07/09/92	07/09/92	04/11/00	01/10/99	01/02/01		01/07/03
Хрватска	05/11/97	05/11/97	05/11/97	01/12/97	01/02/98	01/04/05	01/07/03
Кипар	06/10/62	06/10/62	03/10/89	01/02/00	01/12/00	01/04/05	01/07/03
Чешка	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		01/11/04
Данска	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/07/03
Естонија	16/04/96	16/04/96	16/04/96	01/05/98	01/07/96		01/06/04
Финска	10/05/90	10/05/90	10/05/90	01/06/90	01/08/90	01/04/05	01/03/05
Француска	03/05/74	03/05/74	03/05/74	01/03/86	01/11/88		
Грузија	20/05/99	07/06/02	13/04/00	01/05/00	01/07/00	01/04/05	01/09/03
Немачка	03/09/53	13/02/57	01/06/68	01/08/89			01/02/05
Грчка	28/11/74	28/11/74		01/10/98	01/11/88		
Мађарска	05/11/92	05/11/92	05/11/92	01/12/92	01/02/93		01/11/03
Исланд	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/06/87	01/11/88		01/03/05
Ирска	03/09/53	18/05/54	29/10/68	01/07/94	01/11/01		01/07/03
Италија	26/10/55	26/10/55	27/05/82	01/01/89	01/02/92		
Летонија	27/06/97	27/06/97	27/06/97	01/06/99	01/09/97		

Државе	Конвенција CETS 005	Протокол бр. 1 CETS 009	Протокол бр. 4 CETS 046	Протокол бр. 6 CETS 114	Протокол бр. 7 CETS 117	Протокол бр. 12 CETS 177	Протокол бр. 13 CETS 187
Лихтенштајн	08/09/82	14/11/95	08/02/05	01/12/90			01/07/03
Литванија	20/06/95	24/05/96	20/06/95	01/08/99	01/09/95		
Луксембург	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/07/89		
Малта	23/01/67	23/01/67	05/06/02	01/04/91	01/04/03		01/07/03
Молдавија	12/09/97	12/09/97	12/09/97	01/10/97	01/12/97		
Монако	30/11/05		30/11/05	01/12/05	01/02/06		01/03/06
Низоземска	31/08/54	31/08/54	23/06/82	01/05/86		01/04/05	
Норвешка	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/11/88	01/01/89		
Пољска	19/01/93	10/10/94	10/10/94	01/11/00	01/03/03		
Португал	09/11/78	09/11/78	09/11/78	01/11/86	01/03/05		01/02/04
Румунија	20/06/94	20/06/94	20/06/94	01/07/94	01/09/94		01/08/03
Русија	05/05/98	05/05/98	05/05/98		01/08/98		
Сан Марино	22/03/89	22/03/89	22/03/89	01/04/89	01/06/89	01/04/05	01/08/03
Србија	03/03/04	03/03/04	03/03/04	01/04/04	01/06/04	01/04/05	01/07/04
Словачка	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93		
Словенија	28/06/94	28/06/94	28/06/94	01/07/94	01/09/94		01/04/04
Шпанија	04/10/79	27/11/90		01/03/85			
Шведска	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88		01/08/03
Швајцарска	28/11/74			01/11/87	01/11/88		01/07/03
Бивша Југословенска Република Македонија	10/04/97	10/04/97	10/04/97	01/05/97	01/07/97	01/04/05	01/11/04
Турска	18/05/54	18/05/54		01/12/03			
Украјина	11/09/97	11/09/97	11/09/97	01/05/00	01/12/97		01/07/03
Велика Британија	03/09/53	18/05/54		01/06/99			01/02/04

РЕЗЕРВЕ ПРЕМА ЧЛАНУ 57 КОНВЕНЦИЈЕ

Приликом депоновања ратификационог инструмента у складу са чланом 57 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Србија и Црна Гора ставила је следеће резерве:

1. Одредбе члана 5 став 1 тачка (ц) и став 3 неће утицати на примену важећих правила о обавезном притвору. Ова резерва односи се на чл. 142 ст. 1 Законика о кривичном поступку (Службени лист СРЈ, бр. 70/2001, 68/2002) у Републици Србији, који предвиђа обавезан притвор у случају да постоји основана сумња да је лице извршило кривично дело за које је предвиђена казна затвора у трајању од 40 година. (Резерва повучена 15. јула 2005. године.)
2. Србија и Црна Гора изражава спремност да у потпуности јемчи права предвиђена члановима 5 и 6 Конвенције, с тим што одредбе члана 5 став 1 тачка (ц) и члана 6 став 1 и 3 неће утицати на примену чл. 75-321 Закона о прекршајима Републике Србије (Службени гласник Социјалистичке Републике Србије, бр. 44/89; Службени гласник Републике Србије, бр. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98, 65/01) те чл. 61-225 Закона о прекршајима Републике Црне Горе (Службени лист Републике Црне Горе, бр. 25/94, 29/94, 38/96, 48/99), који уређују поступак пред прекршајним органима.
3. Право на јавну расправу предвиђено чланом 6 став 1 Конвенције неће утицати на примену начела да судови у Србији, по правилу, не одржавају јавне расправе приликом одлучивања у управним споровима. Поменуто начело садржано је у чл. 32 Закона о управним споровима Републике Србије (Службени лист СРЈ, бр. 46/96).
4. Одредбе члана 13 неће се примењивати у погледу правних лекова који су у надлежности Суда Србије и Црне Горе, све док тај Суд не почне с радом, у складу са чл. 46-50 Уставне повеље. (Резерва повучена 15. јула 2005. године.)

Текст резерви других држава уговорница можете добити од Секретаријата Суда на енглеском и/или француском, те службеном језику (или језицима) дотичне државе уговорнице.